ఆంధ్ర కేసరి

(పద్యకావ్యము)

గ్రంథకర్త:

ఆస్నూరి అయోధ్యరామకవి.

ఏప్రిల్ 1947

శ్రీ రంగా ఆర్టు ప్రెస్, నందు ముద్రితము వరంగల్.

వెల 0-6-0

ఆంధ్రజాతీయ గేయము.

జయ మహాంధ్రమాతా ! భారత
జననీనుతచరితా !

తుంగభద్ర గోదావరి కృష్ణా
మంగళగీతము పాడు కిన్నెరల్
హంపి అజంటా అమరావతి శి
ల్పంపు మీరన రించెడి కన్నెలు ||జయ||
చాళుక్య రాజరాజవజ్జియుల
తుళువకృష్ణరాయల తిమ్మరుసుల
కాకతరుద్రయ గంధరు కీర్తముల
పుట్టిపెరిగి విభవోన్నతి నందిన ||జయ||

ఆదికవుల భారతమున వెలసియు
అల్లసానిజిగియందున మెరసియు
మొల్లకైతల ప్రఫుల్లత గాంచియు
పోతనచే పరిపూతవయితివహా ||జయ||

ఆరుకోట్ల హస్తార విందముల
శంబవైన సరసాంబోనిధివిల
త్యాగరాజ గీతావళిచే ని
త్యంబు, వాదనములందు యమర్త్యవు ||జయ||
ప్రత్యేకపు సత్ప్రకాశ పీఠిని
వైభవముగ పట్టాభిషిక్తవై
జాతిభాషలను చక్కదిద్దుకొను
చాంధ్రవైభవము చాటింపగదే ||జయ||

ఆంధ్ర కేసరి

1

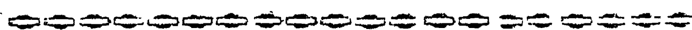
ఇకనే నైనఁ గలేను ఆంధ్రసుతుఁడై ఇట్టి స్వకీయాంధ్ర రా
ష్ట్ర కళోన్నత్య యశంబు క్రుంగగను దుష్టుల్ జాపి ఆంధ్రావ
నీ కిరాతుల్ పయివచ్చు గోముఖపు వ్యాఘ్రస్వాంతులన్ కేసరీం
ద్రక్రోధోజ్జ్వల గర్జనావళుల నుద్యత్పద్యముల్ వ్రాసెదన్ ॥

2

ఇది నాభూమి మహామహిమ యుక్తంబుల్ ప్రకాశించిరి
సదయాక్రాంత వినీలపుంగగన సచ్చారిత్ర పుంభీరినిన్
పదవిస్తారితముష్కరాత్ము లిపుడస్మత్కీర్తి పుంజమ్ములన్
తుదముట్టింపఁగ జూచువారిగని ఏదోయంచు నెల్లాసెదన్ ।

3

లేదను చే గతించెదగు కీర్తిని యోచనసేయసేయనె
ఖేదయవచ్చె దేవునకు నింతట పాసకమంచు పుల్లగా
మాదరి జేరి రక్కుటు అమంగళ కాకులు పిల్లి సంతతుల్
ఈదినమిట్టులేగ నిక నెప్పుడు నింతయభాలునేమొకో

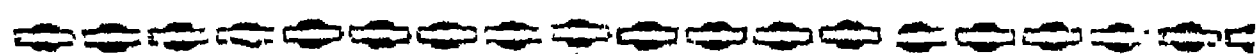

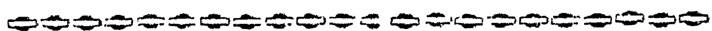
4

హంపీనగరమందు నాపూర్వ విభవంపు
  కళ్యాణవీథుల గాంచి గాంచి
పలనాటిసీమ పుంబ్రభలీను చారిత్ర
  ఘట్టాలనన్నిటి గాంచి గాంచి
ఓరుగల్పురను విస్తారతాఖండ భా
  గ్యతత్ప్రాగ్విభవంబుగాంచి గాంచి
కొండవూగగజెల్లు గోలకొండసమణుల్
  కాంతి విరజిమ్మటగాంచి గాంచి।
తలసివాపోయికంట సతతముధార
ధారలై పారశోకాన నీరసించి
వేడినిట్టూర్పులందె జీవితములోన
నట్టివిభవంబుగాంచ లేనంచుకృంగి॥

5

"అలయుగంధర వక్ష్యమాత్యసరళి నా
  హృదము సరస్సునింక లేదు
త్యాగయ్యమధుగానరాగా వళుల్ చెవిన్
  గింగురుమనుట బాయంగలేమ

యిహపరార్థము రచియించిన పోతన్న
పెద్దన్నలను స్మృతిన్ విడలేము
నిజ నరాధిపులు రుద్రవీరాంగనాద్యాంధ్ర
శక్తినాత్మలోనికను చావలేము॥"
అనుచునాంధ్ర కుమారుడనై తమస్సు
లోన నిద్రించు నను లేపబూనినట్టి
గురువరాచార్య సుప్రబోధరవము విని
లేచి చూచితి నాంధ్రవిస్తృతాంశంబు।

6

ఎచటం జూచిన శిల్పసంపదల నెంతేన్ మూల మూలల్ గనన్
నచటన్ హాత్తో నభివిష్యదంచ నగపిన్నాణంబుగా దోచుత
త్స్వచరిత్రంబును కన్నులారగని యుజ్జ్వలత్వాంబుధిన్ మున్గిమే
వచనంబైనను పల్కలేని ప్రతిమావస్థన్ గ్రహింపగనే।

7

తపసకపుపెట్టెకేలకు నధోముఖునై యనునాంధ్రవత్స నీ
కిది సమయంబుగాదు గతమెట్టులనుండె నటంచు వల్లనీ
కిపనిపురంగ మృత్తిక్వరగా జనుమాంధ్ర జనాళితోడ నై
క్యమును రాష్ట్రసిద్ధిగనలెమ్మని యూర్ధ్వముఖుండగా మనన్॥

8

సత్ప్రతినెన్నో మార్గముల సంతతితో రణమందు బోరులన్
స్వల్పముకార్యముల్ నలుపు మాపినతమ్ముల కారణమ్ములన్
నిల్వగలేకపోతి తగునేర్పున పోరులు దాన నాంధ్రుల
త్యల్పులు ఆదిశూరులను ఆబడనాముల పాలుజెందిరే।

9

కలుషచిహ్నమ్మునానుజుల్ నలుపుకార్య
ములకు చింతిల్లుటేకాని మూడుకోట్ల
జనులనొక్కడు నేమంచు నలుపబోరు
యొడ్డియోకెనిరవలేదు దొడ్డతనము॥

10

ఇంకను లక్షలాంధ్రులు మహీవలయమ్మును నాక్రమింపగా
జంకులులేక పీడనలునల్పిడి ప్రాణవిశిష్ట సంతతిన్
సూకములన్ దయారహిత శుద్ధతలన్ ఘనకార్యనాటకా
ద్యంకములో జ్వలించు దమనాగ్నిని భగ్నసమాడు చుండిరే॥

11

ఒకవంక నవాబులకు భుక్తిగా నాంధ్ర
రక్తంబె థాలీలరావలయును
ఒకదిశమహారాజలకు వ్రేసాపేక
ముగ నాంధ్రుమాంసముంచగ వలయును

ఒకవైపు సూటువారికి ఆంధ్రుశల్యముల్
పొలికడ్లయి పెట్టనింపవలయు
ఒకకో స్వార్థాష్ట్రులకు అన్నలకు తన
చర్మమే పాదరక్షలుగ వలయు
వనితకాంధ్రుడు హృదయమివ్వంగ వలయు
ఆంధ్రప్రత్యేక రాష్ట్రసింహాసనమున
కానపడుమాత్ర స్వేచ్ఛాపిపాసకేమి
ఇవ్వగలడాంధ్రుడెయ్యది? యేడపెచ్చు!

12

ఇట్టుల శూన్యగతిఁ యి
కట్టల నెట్టెట్ట దీర్ఘకాలములోనన్
పుట్టినదొక సింహము ఇక
గట్టెక్కనంగ నాంధ్రికడ గర్జిల్లె!

13

ధర్మస్వాంత దయాపరుండు భగవత్కళ్యాణపుంగాంతుఁడే
నిర్మాణంబయినాడు ఒక్కతటితా నే స్వప్రకాశమ్మునన్
మర్మంబుల్ గనినాడు ఆంధ్రుడసమాన ప్రజ్ఞతో భారతీ
ధర్మానుల్ గొని సాటిమిన్నయయి సద్భక్త్యాంచితుండౌటచేన్!

14

ఎంతో మెచ్చి వరంబులిచ్చి కుతుకంబెచ్చఁ గడుఁ భారతీ
స్వాంతంబచ్చెరువంద ఆంధ్రుని సుస్వాతంత్ర్యదీప్తారతీ
కాంతిఁ జూచి సెబాసునీవతగురా కన్నట్లు బూజించు స
త్సంతానంబని వల్కె దీవనలచేతఁ బొంగుక్షేమాంబుధిన్॥

15

చూచితినొక్క ఘట్టమది శోకనివారణ కారణమ్ముగా
నోచితి నెన్నొ పుణ్యముల నోయప మాయనుబండుసుంగవా
నాచకమందు చెన్నపురి ప్రాంతము దానప్రకాశమందనా
వేచినసత్తపోబలము వేయికినిమ్మడి రెట్లుబొందితిన్॥

16

కల్లలుకాదు నాగగనకాంచన పుష్పము నై జపూప మం
జెల్లదిసల్ పరిమళమునిచ్చుటయేకలయో యటంచు నె
ట్టల్లములోన నెంతుధరయొప్పనె కన్నులముందు నిల్పి వ
ర్ధిల్లెను ఆంధ్రకీర్తి జలధీప్రభవస్మృదు శోభనాదముల్॥

17

దేశోద్ధారకు సత్యర్షి
దేశభక్తుని పవిత్ర దివ్యత్యాగాల్
దేశమ్మున మార్గమ్ములలు
యాశించిన ఆంధ్రశోభకందెసుఘటియల్।

18

ఆంధ్రకేసరి గర్జనావళి విన్నంత
గ్రామదేవత భయాక్రాంతయయ్యె
మందుగుండు కూరిన గుండెనిల్పినవీర
టంగుటూరున కరుల్ లొంగిజనిరి
ప్రభలీను సత్ప్రకాశభయదాటికి చీక
టి బజారువెల్ల పట్టీలుగొట్టె
ఘంటలురాగాన పాఠాలు చదువని
పిల్లలమడుకులు చల్లబడియె
ఆంధ్ర కేరళ తమిళదేశైక జనుల
నేకదృష్టిని సౌఖ్యమే కైకపథము
లందు నడిపించువాని లక్ష్యమును చూచి
నాదు హృదయంబు మోదాననాట్యమాడె।

19

భేతాళతతినిల్చు భీకరతాళసం
తి వలని భయవహ్ని తీర్చినాడు
మరలువరకైన నమ్మగరాని ముత్తైదు
తనముగాడసతి సతా వెలుంగ

చెట్టెక్కి దిసలోన నట్టోలెనుపికెవి
గొడనిభీతి కాపాడినాడు
నైకరక్కసి గొనుమాయమహత్యాలు కల
హాల మూలమునంట కూల్ద్రొక్కి
ఇండ్లరక్షించి దేహాలకింపుగూర్చి
ప్రజల ధనరాసులన్ని కాపాడి స్నేహ
బంధమున నొందురులగూర్చి సంధిగూర్చె
మద్యమునునాపె మదరాసు మంత్రివరుడు!

20

గ్రామీణుల్ తమనిత్య జీవనముగన్ కష్టించి ధాన్యంపుకో
తామాత్రమ్మును నింపి యీ ధనికపూతాకర్షణల్ సేయువా
శేమాత్రంబును చిత్తుమాయలపథంబే బోక అన్యాక్రిమై
పమూలోపడియుండి వంచనలచే నెల్లప్డుజీవించగన్ ॥

21

సహకారోద్యమ మొందుగూర్చికృషికిన్ సంధించి దుస్సాధ్యమౌ
స్వహాబాధావళి నాశనమ్ముగ ప్రజాసామాన్య సత్కారిగా
రహదారిన్ రయునగూర్పపెట్టబడిచే రైతాంగమున్ బీల్చువా
రు. హారోయంచును చేరఖల్పె పెడదారుల్ బట్టియాత్రావళుల్ ॥

22

పూర్వంబెవ్వడో తాతతాత అతడేమూలన్ అదేకుక్కుటం
బుక్కైనాయన తెల్ల రాక్షసుల కింపున్ గూర్చు కార్యంబునన్
నిర్వాకంబొనరించిరో ప్రజకుదానింగాంచి. భక్షింపగా
పూర్వంబొక్కట ముష్టివేసి ఇక పోపొమ్మంచు శ్వానావళిన్
పర్వంబోయననిచ్చినారొకో జమీందారీలు అవ్వాటిచేన్ ॥

23

తెల్లుపుపై త్రసంబిడిన తెల్లగనారెడిదాక పుట్టిన
తెల్లుచు రైతుకూలి జనబృందము పీడనసల్పునట్టి పూ
తాలసు నివ్వఁబెట్టెడి కుఠారము నూనగకుక్కలన్నికైఁ
కైలసు కుయ్యిమంచు అలుకన్ జనె సంతటు తోకముడ్చుచున్ ॥

24

ఆజమీందారి బిల్లిక నమలువచ్చె
నోతమాటలుసాగవు నోరువిప్పు
ప్రజలు తమవీపుకుద్దిడి బ్రతుకని యర
టంచు వేరొక గ్రూపు సిద్ధించెనంత॥

25

ఇకనైకాలమునందు వస్త్రములకై యెన్నెన్నో కష్టాల ధా
టికి పాల్పడ్డప్రజన్ మనంగనొకటా టెక్స్టైల్ విధానంబునన్
సుకరంబొప్పగగూర్చ మిల్లుయజమానుల్ స్వంతలాభాలకై
అకళంకంబగు ఆవిధానమును జెండాడన్ నిరీక్షించుచున్॥

26

ఇటులకొందరు బ్లాకుమార్కెట్టులవారు
స్వంతలాభాలకై పీడసల్పువారు
దొంగలందరుగూడి మాదొడ్డ బిడ్డ
నాంధ్రమంత్రిత్వమును నడుగంటద్రొక్క॥

27

మోసము వంచనంబరవ మోటుతనమ్మును బెంచుమన్న సా
వాసులచేత్ కొందరరవల్ గుమిగూడి ప్రధానిపైయ వి
శ్వాసము వెల్లజేసిరరవల్ తురగంబులవంటివారు వి
శ్వాసముతో మెలంగి యిటువంచన సేసినవారి నేమనన్॥

28

గిట్టనివారుగూడి మనకేమను గోరినగోర్కెకాకబల్
చిట్టల మేమటంచు తమదిక్కునబోవక చాటుమాటుగా
పొట్టలనింపుకొంచు తనభూమికి ద్రోహముసేయు ఆంధ్రుడే
తిట్టుల నైన లెక్కగొనుధీరతగల్గు కళన్ గ్రహింపరా॥

29

దొంగమార్కెట్టులందు దోపిడీల్ సేసెడి
వారికి ప్రధాని వైరియగుట
మిల్లులచే ప్రజన్ కొల్లగొట్టెడి దుష్ట
సంఘానికి ప్రధాని శత్రువగుట

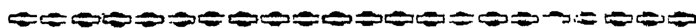
అధికారములచేత నధికపీడనసల్పు
దొరలక్రీప్రధాని దూరుడగుట
నీలువెల్లవిషముచే నిండినవారిని
దండించునట్టి యుద్దండుడగుట॥
దొంగలందరు దోపిళ్ళ దోచుకొనెడి
బుద్ధివిడలేదు ఐనను పూర్వపుణ్య
మనగదుష్టులు కలివేయియన్నరీతి
అకటాటాతుడికి అధర్మంబె అయ్యెమిన్న॥

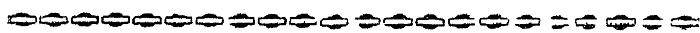
30

పరతంత్రభారతికి నేకవిలక్షితసుస్వతంత్ర పుం
త్రాపగునంచు రాట్నరమపాలిట నుంపనజేయుమాననై
మాపుచునస్వతంత్రమును భారతజాతికినింతదెచ్చె ఆ
పాపవిముక్త రాట్నరమవద్దను వారెటువంటి మూఢులో॥

31

పల్లెవాస్తవ్యుల గ్రామీణులందరిన్
అట్లోలెనుడికించు గుట్టుగనుడి
పల్లెకయ్యా ధాకామల్లుమల్లు సా
లీల ప్రాణాలేగు లీలగనుడి

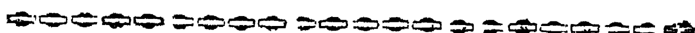
ఏమిల్లుఖర్యాలలో నెంతవానలగోను
తెలియనీ నిశ్రమంబు తీరుగనుడి
ఏమిల్లుకోట్ల డబ్బేమాయమున్ జేయ
భారతీస్థితి బడ్డ ఘక్కీగనుడి॥
అట్టిదానిమూలమంట నాశముసేసి
రాట్నరమను నిల్పులక్ష్యములను
పెట్టుకున్న ప్రధానికిట్టి పానకములో
పుడకలైనవారు పూజ్యులెల్ల?

32

ఆనాచార్యకృపాల నీఘనుడు నత్యంతప్రమోదాత్ముడై
బలికెన్ కేసరిపాలనమ్మతగునాః ఘక్కీన, రాష్ట్రాన ఈ
కలతఃమానుడటంచు యుక్తిఁ బదవీకాముల్ తదీయోక్తులన్
పెలుచన్ పెట్టిరి చూతుమిఁక ఘనతః వీరెట్లుపాలింతురో॥

33

ఇక రెడ్డొచ్చెను ఆటమళ్ళిమొదలా. ఇం కేమిజాగీరుదా
ర్లకు నోరూరెను మిల్లులెన్నిటికో ఆర్డర్లొచ్చు నెవ్వారికిన్
ఒక పీఠెక్కనను గుడ్డిజిక్కమనుటమీ బద్దన్నచోగుండ నూ
రక గట్టాలు ప్రభుత్వదాసులు గృహాలంజేరు చేయుందనో॥

34

గుట్టును బైటపెట్టుకొన గోరకనింతలు వచ్చెనన్నచో
పట్టిన యీవిషంబపుడె పూడ్చిన మేలగు నేమొ ఆంధ్రకీ
కట్టులు వచ్చెనేమొ చేయి కాలిన మీదట ఆకులందుకొ
న్నట్టుల మయ్యె చేతఁబడినట్టి ఫలంబును గోలుపోయితిన్।

35

సింహసభాస్థలిన్ కలుషసీతిపరుల్ బురఖాలలోనన
ట్లుండి చరించుచుండి రోకుయుక్తులతో మరి నాంధ్రకేసరిన్
సాహెలవెల్లుకల్గినవా? కూలగద్రోయగ పాపపూర్ణ సం
ఘాతము బ్రద్దలైనటుల బల్కిన కేసరికే జవాబురా!

36

తగినంత నెరుగలేన
ట్టి గురులుయగు పెద్దలంబట్టేశ్వరు నేమే
మి గుణించి చెప్పినారో
నగుబాటును చెందిరాంధ్ర నాయకులంతా।

37

మాపట్టాభిని పల్లెయంచు నొకరున్ వద్దంచు నింకొక్కరున్
యీపాటి ప్రభ మాకేకద్దనుచు నేన్నో జాబులన్ వ్రాసినో
హూపున్ మాపిరి. కార్యవర్గపదవిన్ లోపంబు నానాడెనా
కోపంబింతయు పట్టనట్టిస్థితిలో క్షోభిల్ల వేసారితిన్॥

38

చేను మేయుకంచెను బోలినట్టిమా
హైకమాండు వారిటయినిచూడ
ఆంధ్రరాష్ట్రానికే వ్యతిరేకులౌవారు
తెలుగువానివాని మంత్రిగనుగనుదురో?

39

ఈమాత్రపు తెలుపులు ఇం
కేమానవ్వనకును లేవో? ఇంతటిఘనతనే
మే మేజేసితిమనుచును
మోమె ప్రచరింతురెట్లు? మొండితనముగనే

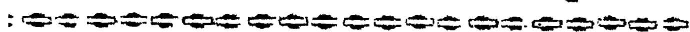
40

త్యాగముసేయలేక మదియందు విజృంభణసేయు కోర్కెకై
బాగును కీడునుంగనక పై బడినమ్మినవాని త్రొక్కగా
నేగిసిఫార్సు దెచ్చితిరిసీ! యనత్యాగిననన్ను బట్టిప
ట్లాగిపమింతసేయు మిమునాంధ్రులు సైచెదరెట్లు తెల్పుడీ॥

41

బ్రాహ్మణుపేను యీర్ష్యబాల్పడిరిగాని
ఆంధ్రులకు నింక మంత్రిత్వమడుగుపట్టు
ఏరి తెచ్చి సింహాసనమిచ్చువారు
సింహమునకు బదులు గ్రామసింహమునకు॥

42

ఎవరురా పంతులు కిలపాటిగలవారు
గంగాసముందుకు రావలయును
ఎవరురా కేసరీరవమును దిక్కరం
పగలారుముందు నిల్వగవలయును
ఎవరురా ఆరచేతిన వసుధాపూరిత
ఫలములాగెడివాడు బయలుపడుడు
ఎవరురా వెల్లురు నిటులడ్డగించెడి
మునుగుడొంగలు వేగముందు నిలుడు॥

ఆంధ్రభారతికింతటి యశఃకుసుమ
నోయనంగధుసుకున నోం ప్రథమమే
తుమ్మవారింకముక్కులో దుమ్మబార
ద్రోలెదను కుచర్మణఖలార తాళుడిత్తృతి॥

43

మంత్రులో విూరలిప్పుడల మంత్రములాడుచు చాటుచాటున
స్వంతప్రపన్మాలిక గరపు సంకటకారకులార మాటికో
మంత్రమునేర్చినారెదుట మాటలు బల్కగలేక సైకమాంక్
మంత్రులచేసి ఘోరసులు తక్కరు త్రైగొనివచ్చు చెప్పుడున్

44

ప్రభవజ్జ్యోతియె యాంధ్రకేసరిపయిఁ జాలి రువ్వగా నేర్చునో
ప్రభ నూనే అవిజ్జ్యోతియానె గుణరూపమ్ముల్ పిశాచాకృతుల్
రభసం బెందుటకన్న వేరుకలదే లాభమ్ము కై జూచి స
త్ప్రభ యంబుల్ విడుచో అసత్యపరు సత్యాయుష్య యట్లాటరో॥

45

పెరుగగా పెరుగగా జూచ పెద్దబావ
కోతిరూపము దాల్చిన గోడు వోలె
ఆంధ్రులిచ్చిన ప్రభకు దానంధుఁడయ్యె
మాకుఁ జీకటి తెరగప్పవచ్చె నోకడు॥

46

లాభము లేని వ్యగ్రపు ప్రలాపము లేలనో? ఒప్పుకొందు మీ
లోభులు గిట్టలేని జనలోలుడు మా ప్రకాశమంతనా
క్షోభను చెడ్డ లేడనుచు, నిష్ఫలమవచ్చిన స్వామి లందరే
శోభిలి నొప్పు త్యాగముల నెన్నిటి నేసిరి లెక్క పెట్టరే॥

47

ఏలకా? నాయకుడా? అగస్త్యవ్యతిరేకా చిత్తుడా ద్రోహి యంచు
కతపూ శాసన సభ్యపుం బదవి లేకంగీకృతుల్ సైపగా
కత్తృటిఁ మాత్రియె మాట ఇంద్యుని ప్రజాకళ్యాణకారి ప్రభు
స్వాతంత్ర్య సెప్పెడిదోహా తెల్పనిక తత్వం బెంతమాత్రా గమో

48

పరిహారంబిపుడంత బైటపడె యీ పాపాలకున్మూలమౌ
భాండారంబిక్ష్వాకు బ్రద్దలయ్యెనిటు సెప్పండోయి యీయాత్రలుల్
కాండల్ జేలులమానెనాందియగు చీకాలమ్మునన్ బోకెట్టనో
మొండిన్ గెల్వఁగరాదు దండినయున్ బోద్రోలశక్యంబె సదా॥

49

శ్రీవాత్సలనపేత సేయుమనసచ్ఛీలుండు మాతాంజలి
స్నాపింపన్ ఘన మంత్రిపీఠములనెక్కన్ గూరునే మంత్రులే
సేవాద్యర్హతవాఁగల్గువారె పదవుల్ జేపట్టు యోగ్యేకమా
నావన్ ముంచి స్వద్రోహుఁడాంధ్రుఁడకట విస్మృన్ కన్నకీడాసుమీ॥

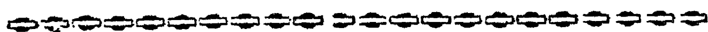
50

తనమొద్ద తప్పులేకుం
డిన కాంగ్రెసైననేమి నిజముగ రువ్వుతో
డను గ్రుద్దులాడగా వ
చ్చును; కళలు నశించెనిశికి శుభకిరణాళిన్॥

51

మాకేకాదు సమస్తదేశములలో మార్గోఁగు యయానత్సకా
శైకంబా శుభనామధారునకు దేశాభ్యున్నతిశ్శోభిత
శ్రీకింబట్టముగట్టు ధేయుధరుకీ శ్రీవచ్చు దేశమ్ము కే
నాకాలో నైడీవారిజూడ మొసలమ్ముల్ బుట్టె నాంధ్రావనిన్॥

52

ఇకమంత్రిత్వము లేదటంచుమదిచింతిల్లేటివాడెవ్వడాం
ధ్రకిసేవల్ మొనరించు కేసరికి మంత్రిత్వమ్ములాకారణం
బున్నకజూడండిసభా స్థలమ్ములెసుమీ ఇమ్మైనదస్వార్థసా
ధకబృందమ్ములు తోడిమంత్రులు భటుల్ స్వేచ్ఛాదసేవాంకితు
లన్నాకరంబొప్పగనాంధ్రభూమి ద్విగుణాత్ శోభన్ విరాజిల్లెడిన్ ॥

53

మ్రగ్గెడిమేము ఆంధ్రుడటమంత్రియనంగనే గంపెడాసతో
పగ్గములందునైన మమ్ముబట్టగ లేనిమ్ముదంబుచుండగన్
ఉగ్గుచుబోసిపెంచిన సహోదరుదన్నెడిద్రోహజూచివే
సిగ్గిలుచుంటిమిప్పుడు యసీయనసవ్వుల బాటుబొందితిన్ ॥

54

మంత్రిత్వమ్ముల కాసయున్ననిక దుర్మార్గమ్ములే బట్టుటా
యంత్రాళిన్ బలెదానుయంత్రమనగుచున్ ఆంధ్రాంగనిన్ రోసియు
మంత్రంబంగ్గునముగ్ధబాలితమిళ వ్యామోహానింబొంది స్వా
తంత్ర్యంబున్ గమనింపజాలడయె బంధప్రాప్తిలో నుండియున్ ।

55

స్వర్ణాక్షరాలచే వ్రాయంగబడునట్టి
ఆంధ్రచరిత్రంబునందు నేడు
స్వీయరాష్ట్రానికీవిధమున ద్రోహంబు
చేసిన ద్రోహులచేత నింక.

నొక ఘట్టమున మాత్రమకళంకపూరి తా
క్షరములచే నింపు సరళిజూపి
కుంజెను తేనెలో దుండగీడొకనీటి
బొట్టురాల్చిన పగది నిట్టులయ్యె॥

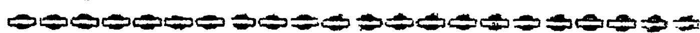
నేటగాకున్న రేపై నసాటియాంధ్ర
సోదరులలో సమైక్యడనై దరలగ
జేసికొన నేరిబలముల కాసపడితి
నట్టియాసలు నేటితో నంతరించె॥

56

ఆర్డరిచ్చెనురా రెడ్డియారుగారు
మారకదుళ్ళను; తప్పింపమరువలేదు
భేషురాభేషు అనుకున్న మూషికంబె
రాట్నమున్ గొరికి పోయెరా రాత్రివేళ॥

57

రాజులు పళ్ళెపురాజులు
రాజశ్రేష్ఠు లిసంగ రంగములో సజ్జ
మోజులకొలది తమాషా
గా జేసిరిపాలనాదికము లికనో హా॥

58

పొంటల్లేక ప్రభుత్వసాయమును రవ్వంతైన లేకుండుటచే
గుంటూర్ ప్రాంతము క్షామదేవతలచే క్షోభిల్లనేవేవి మా
మాటల్ లోపల బెట్టుకొంచు వయిగామా పీడితాంధ్రావనిన్
తంటాల్ బెట్టెడి యీ ప్రభుత్వమును ఎంతన్ ప్రాయసాఫల్యంబునన్॥

59

సింహాసనసన ఆంధ్రపు
సింహమునకె తగును ఈర్ష్యజెందుచునకటా
సింహమునకు బదులు గ్రామ
సింహమ్మును నిల్పరాట్న సిరులనుగంటేన్॥

60

ఎవరేమన్నను నేమిసేసినను మాయీ ఆంధ్రభూమండలి
న్నువిచారుల్ ఘనలిద్దరాంధ్రులెసు మీ శోభిల్ల మానాయకుల్
రవయంతైనను లేదసత్యమున దాంధ్రశ్రీకరుల్ యొంటు
ల్లవు పట్టాభి ప్రకాశనామ ప్రభవద్రత్నాల సాటెవ్వియున్॥

61

నజీజాం రేతిరి పాలనమ్మనెసి యీ నైజాము రాష్ట్రమ్ములో
నుదికింపన్ విధిలేక కొట్టుకొను చేదో నేట నాకాకృతిన్
బడినామోయి సమస్తముం దెలిసి కాపంబే శరణ్యంబుగాన్
నుడిబడ్డారిది యేమి; నేటికికృషిన్ జ్యోతుల్ ప్రకాశింపవే॥

62

తెనుగయినం బలుకంగ లేనియతనిందింపండి పూర్వప్రథా
సిని నిల్పండి; మదరాసునాంధ్రులకు అందింపండి యుద్దండలీ
తెనుగుల్ హీరి కయిష్టముల్ సలుపుచో దేవేంద్రుకైనన్ అల
క్షణముల్ దక్కవు నాయనంగమన సుక్షాత్రంబు జూపింపుడీ॥

63

ఇక నాహారము, నిద్ర, దప్పికసుఖా లెవ్వారికిన్లేవుమా
మాతృకళంకంబును రూపుమాపకరపిందాల్ స్వప్రకాశింప జా
లక తాగ్నారగు మాప్రకాశమును నిల్పన్ లేక నేయున్నచో
సకలాంధ్రాన్ ముఖమెత్తలేమిదె ప్రతిజ్ఞావాక్యలన్ గాంచుడీ॥

64

విను మంత్రోయికనైన మంత్రిపదవుల్ వేగంబు ఆంధ్రావనిన్
గొనుడు కులీ చేసినవన్ని చెప్పుకొని ఏదో అజ్ఞతన్ ఇట్లుబా
ల్పడినామంచు క్షమార్పణమ్మొకయి నిల్పండోయిమీ సోదరుల్
నకుంఠత్యాగరద యూపరుల్ సుమి మిమున్ కాపాడశంకింతురే॥

65

అతనినేకాదు నిర్మల ప్రతిభతోడ
ఆంధ్రకేసరి భావాలు ఆవిధాన
ములను నిల్పుచు వాగ్రూపములనెకాక
ఆచరణరూపముగ నాడెయు మ్మాత్మశుద్ధియ॥

66

సహజముగ మనయందున్న సకలకార్య
ములకు ఆరంభపూరత్వములను విడచి

మూడుకోట్లాంధ్రులము గూడి ఆంధ్ర
రాష్ట్రమును దేవడలు డాంధ్రులార వేగ॥

67

మదిలో నొక్కట పొంగివచ్చినదపత్వమ్మోమ క్షేమ దూరో?
ఇదినాధర్మము ఆంధ్రరాష్ట్రమునకై ఇక్కట్లనీరీతిరా
గదినమ్ముల్ గడుపక గలాంధ్రుడెు? మనకర్తవ్యమూహించినా
కెపి మేశక్తియగాన రాష్ట్రికృషిలో నిమూలు పోగిచ్చితిరో।

68

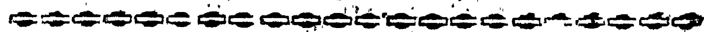
పక్షపాతమొకని పై లేదు అట్లను
వారిలెక్క సేయువాడ గాదు
నిజమునాడినచోట నిష్ఠురమ్మని మెండి
సూక్తికలదుదాని జూపుచుంటి॥

69

నైజామాంధ్రులు వేరటంచుబలుకంగా వద్దుయా భేదముల్
యీ జాడ్యంబులె ఇంతవెచ్చెనికము దేనిక విభేదాలకై
చేజాపక్ జనకండి ఆంధ్రజనసీక సేవించుటే ధ్యేయమై
రాజిల్లవలెనోయి ఆంధ్రజన లారా దివ్యమార్గాలలో॥

70

బాలభారతీసుమ్మి నావాణి దీని
మాటలన్నియు ముద్దుగాబరిగణించి
సుహృదయాంధ్రులు తెక్కాలజ్యోతివోక
మణులె గైకొని నను సదా మనుదురిగాత!

ఈ పుస్తకములు దొరకుచోట్లు: —

1. వెంకట్రామా అండ్ కో. బెజవాడ మరియు ఇతర బ్రాంచీలు.

2. వెరైటి ఏజన్సీస్, బెజవాడ.

3. ప్రభాత పుస్తక విక్రయశాల, ఖమ్మం.

4. జైహింద్ న్యూస్ ఏజన్సీ, వరంగల్.

5. రాజయ్యా సాన్ అండ్ న్యూస్ ఏజంటు, రామావిలాస్ యెదుట, వరంగల్

6. కొండా శంకరయ్య బుక్ డిపో, సికింద్రాబాదు.

7. రాతు బుక్ డిపో., రాజమండ్రి.